

N.B. Het kan zijn dat elementen ontbreken aan deze printversie.

Luister naar
07:04

Stikstofreductie betekent een ingrijpende herinrichting van het boerenland

Stikstof Het kabinet zette vrijdag een eerste stap in zijn drastische aanpak van stikstof: duidelijk is nu hoeveel de uitstoot moet dalen, per gebied en provincie. Maar hóe dat moet gebeuren, ligt nog helemaal open.

 Eppo König 10 juni 2022 Leestijd 3 minuten

Foto Merlin Daleman

De aanpak van stikstof zal leiden tot een ingrijpende herinrichting van de landbouw en het landschap in Nederland. Dat is de harde boodschap die het kabinet vrijdag bracht, samen met de doelen om stikstof te verlagen in gebieden en provincies voor 2030. Vijf vragen en antwoorden over de stikstofaanpak:

1

Waarom heeft Nederland een stikstofprobleem?

Stikstof zit in de lucht om ons heen en is op zich niet schadelijk. Maar stikstofverbindingen zijn wel schadelijk voor mens en milieu, zoals ammoniak (stikstof en waterstof) en stikstofoxiden (stikstof en zuurstof). Ammoniak komt vooral van verdampt mestvocht, stikstofoxiden van de uitstoot van verkeer en industrie.

Sinds 1990 is de stikstofuitstoot in Nederland al meer dan gehalveerd. Maar de concentratie tast de natuur nog steeds ernstig aan: de bodem verzuurt, planten- en bomensoorten verdwijnen, het aantal insecten, vogels en dieren neemt af.

Lees ook:

Hoe Rutte IV de eigen erfenissen moet opruimen

De overheid bleef vergunningen afgeven voor bijvoorbeeld veehouderijen of aanleg van wegen, *vooruitlopend* op het toekomstige terugdringen van stikstof. Maar in 2019 oordeelde de Raad van State dat dit in strijd was met Europese natuurwetgeving: de uitspraak leidde tot een bouwstop [en trof 18.000 projecten](#).

Sindsdien bewandelt de overheid juridische ‘geitenpaadjes’ om vervuilende activiteiten toe te staan, op de hielen gezeten door [milieuactiegroep MOB die procedures aanspant](#) –

[en wint](#). Om de natuur te herstellen, om regulier vergunningen te verlenen, grijpt het kabinet nu in.

2

Wat gaat het kabinet doen om de stikstofuitstoot terug te dringen?

Het kabinet trekt tot en met 2035 ruim 24 miljard euro uit voor de aanpak van stikstof plus [de verbetering van natuur](#), water en klimaat. In 2030 moet driekwart van de in totaal 162 beschermde natuurgebieden (Natura 2000) niet meer achteruitgaan door stikstof. Vrijdag zetten minister Christianne van der Wal (Natuur en Stikstof, VVD) en minister Henk Staghouwer (Landbouw, ChristenUnie) een eerste stap: het kabinet maakte bekend met hoeveel procent de uitstoot van stikstof per gebied in 2030 moet zijn gedaald. In overleg met de provincies moet medio volgend jaar vaststaan wat deze doelen zijn én hoe ze behaald moeten worden.

3

Waarom moet het ene gebied meer uitstoot verlagen dan het andere?

Een logisch antwoord is: in het ene gebied wordt meer stikstof uitgestoten dan het andere - met name in regio's met veel veeboeren of veel industrie. Op provinciaal niveau springt het landelijke Limburg eruit, dat de stikstofuitstoot met 52 procent moet verlagen. In een agrarisch gebied als de Gelderse Vallei moet de uitstoot met 58 procent dalen; voor 80 procent in stallen en voor 18 procent in weidegebied. In een flink aantal beschermde natuurgebieden moet de uitstoot zelfs met 95 procent omlaag. De overheid heeft meer zaken meegewogen bij de stikstofdoelen. Zoals: de staat en de nabijheid van de natuur, de geschiktheid van de bodem en water voor agrarisch gebruik, en of gebieden centraal zijn gelegen of niet. Zo wordt de opgave veel kleiner voor afgelegen, geschikte landbouwgronden in Zeeland, Noord-Holland, Flevoland en Groningen en Friesland.

4

Hoé moet de stikstof in deze regio's omlaag gebracht worden?

Dát is de grote vraag. Het kabinet heeft nu alleen voorlopige doelen gekwantificeerd. Het is aan provincies om met plannen te komen, en uiteindelijk de normen te halen. Alle sectoren moeten „evenredig” bijdragen aan de reductie. De uitstoot van stikstofoxiden, die zich breed verspreiden als een „landelijke deken”, komt van verkeer, landbouw,

lucht- en scheepvaart et cetera. Bij ammoniak, dat in de omgeving neerslaat, is de landbouw voor 85 procent verantwoordelijk. Duidelijk is dus dat de aanpak tot een dramatische inkrimping van boerenbedrijven zal leiden. Minister Van der Wal bevestigde vrijdag een raming dat de veestapel met ongeveer 30 procent zal krimpen. Een deel van de boeren zal de omslag moeten maken naar duurzame, innovatieve 'kringlooplandbouw' - indien zij kunnen investeren en rendabel kunnen boeren. Een ander deel zal of vrijwillig, of via onteigening moeten verhuizen of stoppen.

5

Zijn deze drastische maatregelen onontkoombaar?

Volgens het kabinet wel. „Ik denk dat het onvermijdelijk is dat we deze keuzes nu maken”, zei premier Mark Rutte vrijdag. Los van het doel - herstel en instandhouding van de natuur - zit Nederland in een juridische klem. Er móet wat gebeuren om te voldoen aan Europese verplichtingen, de doelen voor stikstofverlaging zijn wettelijk vastgelegd en in het coalitieakkoord. De verduurzaming van de landbouw en industrie is ook nodig om te voldoen aan een klimaatneutraal Nederland in 2050. Aan de andere kant is er veel weerstand vanuit de landbouw, de bouwsector en de rechtse oppositie en worden er grote vraagtekens bij de haalbaarheid gezet. Minister Van der Wal pareerde vrijdag alle kritische persvragen met volhardend optimisme: „Ik ben ervan overtuigd dat wij dit kunnen met elkaar”, zei ze.

Lees ook:

Het uitkopen van boeren lijkt onontkoombaar, 'zo breek je onze sector af'

De plannen van het kabinet komen „hard binnen” bij boeren en tuinders, schrijft **boerenorganisatie LTO** op haar website. De plannen leiden tot een „onrealistisch kaalslag van het platteland”, waarbij de verantwoordelijkheid, volgens LTO-voorzitter Sjaak van der Tak, „in de schoenen van de provincies geschoven” wordt.

Boerencollectief Agractie kondigde vrijdagochtend, nog voor bekendmaking van de kabinetsplannen, aan dat op 22 juni in Den Haag met tractors gedemonstreerd zal worden. De groep spreekt van „moord met voorbedachten rade” op „boerenbedrijven en de toekomst van boerengezinnen”.

Brancheorganisatie Bouwend Nederland spreekt van een „gedurfd plan” voor „noodzakelijk herstel” van de natuur in Nederland, maar ook dat er „geen ruimte is ingebouwd voor de vergunningverlening die op de korte termijn nodig is voor nieuwe economische ontwikkelingen”.

Milieu-organisatie Greenpeace vindt dat het kabinet na jaren „getreuzel ”, eindelijk een plan presenteert dat de natuur „hopelijk” redt en huizenbouw mogelijk maakt.

M.m.v. Martin Kuiper

Een versie van dit artikel verscheen ook in [de krant van 11 juni 2022](#)